

ЕМИЛИЯН СТАНЕВ ГАРВАНИ

chitanka.info

Всяка сутрин, щом се разсъмнеше, двата гарвана долитаха в долния край на градчето, където унилата рекичка едва цедеше зеленикавите си води. В течение на шестдесет години двете черни птици редовно заемаха своите места — мъжкият на сухата черница, женската на тополата, точно срещу месарската барака, до дървеното мостче, отдето приветстваха с дрезгавото си грачене събуждащия се град.

Случваше се месарят да не отвори дюкяна си или жената на кожаря, която изхвърляше в реката остатъците от кухнята, да не се покаже навреме. Тогава гарваните, загубили търпение, надаваха дълбоки тръбни викове и се клатеха на клоните, сякаш се кланяха.

Никой от хората не им обръщаше внимание освен хлапетата, които понякога ги замеряха с камъни. Но птиците познаваха всички обитатели на околните къщи, чиито полуизгнили дървени стени се издигаха над зеления бряг. Постепенно в тяхната памет се запечатаха образите на хората, които минаваха по дървеното мостче или по песъчливия път край реката. Те познаваха отдалече кожаря с неговата постоянна миризма на аргас, която ги караше да грачат от възбуда, познаваха Аница, старата мома с обезобразената уста, месаря, хлебаря, секретаря на архиерейското наместничество, когото отличаваха от учителя по широкополата му шапка.

В прохладните летни утрини, когато рекичката изглеждаше бистра и немощна, а старите къщи оглеждаха във водите й своите сиви дървени стрехи, двете птици очакваха да чуят бързите стъпки на месарските мулета, натоварени с месо от кланицата. Хлопотът на обкованите с ламарина дъски, виковете на месарите, тракането на петалата по калдъръма и миризмата на прясно одрана плът ги караше да се разлетят над месарската барака и да надават нетърпеливи викове. А когато кожухарят изнесеше кожите си край моста и ги окачеше да съхнат по неговите изпотрошени дървени перила, гарваните не отлитаха през целия ден.

След като напълнеха стомасите си, те се разхождаха важно край реката или дремеха на върха на тополата, необезпокоявани там от никого. Само пламтящото лятно слънце ги прогонваше от зеления връх на дървото, където черните им тела лъщяха като два въглена. Тогава слизаха да пият вода с разтворени от жаждата човки, под които висяха

като бради гъсти снопчета косми. После тежко отлитаха в далечната борова гора. Там се намираще тяхното грамадно мрачно гнездо.

То беше построено на най-високия бор, всред гъстите му клони, дето цареше винаги полумрак. Приличаше на голяма купчина съчки, закрепена под самия връх на бора.

Тук те бяха отгледали безброй поколения, пръснати навред из околността. Всяка пролет го подновяваха с нови пръти и то растеше все по-голямо и все по-безобразно. Късчета от кожи, разни парцали, хартийки и мъх изпълваха неговата вътрешност и висяха между клечките. Няколко разноцветни стъкла и гладки речни камъчета, събирани от гарванката из градските боклуци, се търкаляха вътре като талисмани.

Сериозни и мрачни, двамата бяха верни съпрузи през своя дълголетен живот.

Пролет, когато гората се тресеше от дълбокото гърлено гугукане на гривяците, а в дола отекваха капризните чуруликания на дроздовете и чинките, двата гарвана се отдаваха съвсем просто на своята тъжна съпружеска любов. В това време те дори не грачеха, сякаш бяха дълбоко смутени от пролетта. Както всякога, пак долитаха най-редовно край реката или крадяха яйцата на другите птици. Понякога стояха на бора с часове — мълчаливи, загрижени, с изтегнати напред шии, като злодеи, които чакат да падне нощта. Преди много години, когато бяха млади, идваше им наум да се погонят над гората с дрезгаво грачене, прилично на хъркане. Но сега не изпитваха вече нужда да вършат и това.

Гарванката снасяше четири-пет яйца и лягаше да ги мъти. Мъжкият отиваше в града и настървен от кражбите по чуждите гнезда, дебнеше из дворовете полозите или важно крачеше след орачите из полето.

След излюпването на малките двамата ставаха още по-крадливи, още по-чужди за целия останал птичи свят. Само грижите за поколението ги тревожеха. По цял ден мълчаливо мъкнеха всичко, което успяваха да задигнат, биеха се край месарницата с кучетата, нападаха квачките с пилетата, скубеха младите кукурузи, да измъкнат нежния им корен с разпуснато наскоро зърно. Тяхното време никога не стигаше. Измършавели, възбудени, подозрителни, те долитаха край гнездото с храна в човките си, като сенки, кацваха на някой съседен

бор и дълго се вслушваха, преди да се вмъкнат вътре. Никакво цвъртене, никакъв звук не се долавяше от грамадното им гнездо, като че техните пилета бяха мъртви. Малките кралчета и синигерите уплашено пърхаха с криле, когато им се случеше да срещнат черните, горящи очи на гарванката, притаена в клоните на бора. Дори сойките ги избягваха с крясък.

Но тяхната родителска привързаност изведнъж се обръщаше във враждебност, щом гарванчетата започнеха да летят и сами да си намират храна. Старите гарвани веднага ги прогонваха колкото се може по-далече из околността. След няколко дни те пак оставаха самотни и отново заемаха старите си места до моста.

През мъгливите есенни дни, когато градецът изглеждаше още по-вехт и още по-нищожен, а водите на реката внезапно прииждаха мътнокални и шеметно буйни, гарваните се оживяваха. Набъбналата от влага земя миришеше на кал и тая остра миризма ги възбуждаше. Те летяха нагоре-надолу с тържествуващи викове. Но тяхната радостна възбуда беше най-силна пред Коледа, когато в градчето започнеха да колят свинете. Квиченето на животните се чуваше последователно почти от всяка къща в течение на цяла седмица. Привлечени от миризмата на опърлената четина и на кръвта, към града долитаха ята от врани. Двата гарвана се виеха над окървавените дворове и стръвно следяха движенията на хората. Тогава човек можеше да ги види кацнали на някое оголено дърво — доволни и сити.

Така беше протекъл техният живот цели шестдесет години. През това време те видяха смъртта на Аница, старата мома, видяха как почина охтичавият учител, как месарят се прегърби и престана да се показва в своето дюкянче, как се родиха и израснаха четирите деца на кожаря, а самият той сякаш се смали и главата му побеля. Но животът в тая част на градчето почти не се измени. Хората като че останаха същите. Децата израстваха и заместваха бащите, дъщерите — майките. Дворовете бяха все тъй нечисти, пълни със стада гъски, и къщите не изглеждаха нито по-стари, нито по-нови. Дори дървеният мост все още се крепеше на своите изгнили подпори, сякаш беше се вкаменил от старост.

Гарваните обаче останаха същите. Цветът на перата им беше все тъй стоманеночерен. Само че сега те прекарваха по цял ден край рекичката и тая година женската не снесе яйца.

* * *

Напоследък през студените февруарски дни двете птици прекарваха нощта върху комина на къщата, в която живееше секретарят на архиерейското наместничество.

Привечер те се настаняваха там на завет. Коминът беше широк. Една каменна плоча, поставена на върха му, ги пазеше от студения вятър, а топлината, която лъхаше отдолу, топлеше телата им. Когато се стъмнеше, те заспиваха със свити глави, притиснати един до друг.

Веднъж към полунощ, след като се настаниха там, секретарят беше разбуден от някакъв странен шум в стаята, където спеше с цялото си семейство. Някъде съвсем наблизо, до леглото си, той чу зловещо грачене.

Отначало то го стресна и зачуди, а после го изплаши. Нещо се блъскаше в мрака на стаята, някакви криле удряха в стената над леглото му и един страшен, дрезгав глас пронизваше топлото мълчание на къщата. Децата се сгушиха презглава в юргана, а самият секретар, облечен в своята дълга бабешка нощница, ходеше с лампата в ръка да търси причинителя на тоя страшен грак. Жена му, въоръжена с една нищелка, набързо измъкната от стана, го гледаше с уплашени очи.

Двамата обиколиха цялата къща, но не намериха нищо. Викът престана, сякаш животното, което го издаваше, беше се спотаило. Но когато обезпокоеното семейство отново легна в тъмната стая, викът се повтори тъй силно и тъй зловещо, че децата изпищяха, а сърцата на старите щяха да изхвъркнат.

Бащата скочи от леглото и заудря с юмруци по стената. Той надникна наново във всички кътчета на къщата, дори се пъха под леглото.

Историята се повтори — граченето изчезваше, щом запалеха лампата, и започваше веднага, щом в къщата настъпеше тишина. Работата стана още по-лоша, когато на грозния вик в стаята отговори друг, още по-зловещ, някъде от тавана на къщата. Ужасеното семейство се слиса и не знаеше вече какво да прави. Жената на секретаря, изумена, настояваше да повикат стражар. Самият секретар се разяри и високо започна да псува, за да прогони страха си.

Най-сетне нещо тупна в догорялата зидана печка и ужасният вик се чу оттам като писък. Всред настъпилата бъркотия в семейството секретарят се престраши и отвори вратата на печката. Тогава той видя опърлената гарванка, която беше още жива...

Тя беше паднала в комина, съборена от силния вятър.

През цялата нощ мъжкият я вика. Секретарят беше принуден да става от леглото няколко пъти и да го прогонва с топки сняг, които хвърляше по комина. Но птицата упорито продължаваше да грачи и да лети в бялата нощ като черна сянка.

На сутринта видяха, че гарванът беше кацнал на черницата, и потърсиха пушка да го застрелят. Той сякаш разбра какво го чака и отлитна. Ала към обед пак се върна и кацна на тополата.

Няколко дни продължаваше да се върти край моста и да грачи. После изчезна завинаги.

В една мразовита нощ, когато старият бор скърцаше под напора на вятъра, той умря в своето мрачно гнездо.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.